

Actualisatie flora en fauna Singelgrachtgarage Marnix

Toetsing in het kader van de natuurwetgeving 2016

G.F.J. Smit
F. van der Vliet

Bureau Waardenburg bv
Ecologie & landschap

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10, Fax 0345 51 98 49
E-mail info@buwa.nl www.buwa.nl

Actualisatie flora en fauna Singelgrachtgarage Marnix

Toetsing in het kader van de natuurwetgeving 2016

drs. GFJ Smit, F van der Vliet

Status uitgave: eindrapport

Rapportnummer: 16-162
Projectnummer: 16-532
Datum uitgave: 2 februari 2017
Foto's omslag: -
Projectleider: GFJ Smit
Naam en adres opdrachtgever: Gemeente Amsterdam, Stadsdeel West, Postbus 57239, 1040 BC Amsterdam
Referentie opdrachtgever: -
Akkoord voor uitgave: ir. E.J.F. de Boer,
Paraaf:

Graag citeren als: Smit, G.F.J., F van der Vliet. 2016. Actualisatie flora en fauna Singelgrachtgarage Marnix. Toetsing in het kader van de natuurwetgeving 2016. Bureau Waardenburg Rapportnr. 16-162. Bureau Waardenburg, Culemborg.

Trefwoorden: natuurtoets, gracht, Amsterdam

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv. Opdrachtgever hierboven aangegeven vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Gemeente Amsterdam, Stadsdeel West

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig ISO 9001:2008.

Bureau Waardenburg bv

Onderzoek en advies voor ecologie en landschap

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10
info@buwa.nl www.buwa.nl

Voorwoord

Gemeente Amsterdam is voornemens om onder de Singelgracht tussen de Tweede Hugo de Grootstraat / Tweede Marnixplantsoen en het Frederik Hendrikplantsoen / Marnixplein een parkeergarage te realiseren. Voor het project wordt het Bestemmingsplan Singelgrachtgarage Marnix opgesteld. In 2011, 2013 en 2014 zijn in het bestemmingsplangebied natuuronderzoeken uitgevoerd.

Gemeente Amsterdam heeft Bureau Waardenburg opdracht verstrekt om de natuuronderzoeken te actualiseren, en effecten op beschermde soorten in beeld te brengen.

Aan de totstandkoming van dit rapport werkten mee:

G.F.J. Smit projectleiding, rapportage

F. van der Vliet veldwerk

Vanuit Gemeente Amsterdam werd de opdracht begeleid door de heer M. Verbree. Wij danken hem voor de prettige samenwerking.

Veldonderzoek is altijd een momentopname. Bureau Waardenburg waarborgt dat het onderzoek is uitgevoerd door deskundige onderzoekers volgens de gangbare standaardmethoden. Het bureau is niet aansprakelijk voor waarnemingen van soorten door derden en waarnemingen die na afronding van de studie bekend worden gemaakt.

Inhoud

Voorwoord	3
1 Inleiding	7
1.1 Aanleiding en doel.....	7
1.2 Toetsingskader soorten.....	8
1.3 Toetsingskader Natura 2000-gebieden, Boswet.....	9
1.4 Verantwoording	9
2 Singelgrachtgarage Marnix	11
2.1 Het plangebied	11
2.2 Uitgangspunten bestemmingsplan	12
3 Betekenis van plangebied voor beschermde soorten planten en dieren	17
3.1 Methodiek veldonderzoek	17
3.2 Relevante soorten	17
3.3 Betekenis van het plangebied voor beschermde soorten	18
4 Effecten op beschermde flora en fauna	23
4.1 Effecten op muurplanten.....	23
4.2 Effecten op vissen.....	24
4.3 Effecten op beschermde vleermuizen	25
4.4 Effecten op overige beschermde soorten.....	26
5 Ontheffingsaanvraag	27
5.1 Overtreding verbodsbepalingen.....	27
5.2 Conclusie ten aanzien van het bestemmingsplan	27
6 Literatuur.....	29
Bijlage 1 Kader Wet natuurbescherming.....	31

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Gemeente Amsterdam is voornemens om onder de Singelgracht ter hoogte van het Frederik Hendrikplantsoen een parkeergarage te realiseren. Voor het project wordt het Bestemmingsplan Singelgrachtgarage Marnix opgesteld.

Gemeente Amsterdam wil de buurten en straten autolouwer, veiliger en schoner maken. Daarbij is meer groen, meer ruimte voor voetgangers, kinderen en fietsers en een wandelboulevard langs de Singelgracht het uitgangspunt.¹

Met de vaststelling van de Nota van Uitgangspunten (2009) en het Integraal Programma van Eisen (2009) is de planvorming voor de bouw van de Singelgrachtgarage gestart. In 2013 is een voorontwerpbestemmingsplan ter inzage gelegd. Het ontwerpbestemmingsplan heeft in februari 2014 ter visie gelegen. De zienswijzen tegen het bestemmingsplan hebben aanleiding gegeven het plan op onderdelen aan te passen. Het bestemmingsplan is met deze aanpassingen in september 2014 afgerond voor bestuurlijke behandeling, maar niet ter vaststelling aangeboden aan de gemeenteraad. De afspraken zoals gemaakt in het Programma-akkoord (2014) van het nieuwe college van Burgemeester en Wethouders zijn aanleiding geweest om de financiële onderbouwing nader tegen het licht te houden en het bestemmingsplanproces tijdelijk stil te leggen. Inmiddels is overeenstemming over de financiële onderbouwing, waardoor het bestemmingsplanproces weer wordt opgestart. Het ontwerpbestemmingsplan wordt opnieuw ter visie gelegd. De uitgangspunten voor de parkeergarage blijven ten opzichte van de situatie in september 2014 ongewijzigd als het gaat om de omvang van de parkeergarage, het aantal parkeerplaatsen, de ligging van de in- en uitrit, de omvang en ligging van de voetgangersentree, etc. Uitsluitend de financiële onderbouwing is inhoudelijk gewijzigd.²

In 2011, 2013 en 2014 zijn in het bestemmingsplangebied natuuronderzoeken uitgevoerd. De gemeente Amsterdam heeft Bureau Waardenburg gevraagd om met het oog op de hervatting van het bestemmingsplanproces de natuuronderzoeken te actualiseren. Tevens is gevraagd de effecten op beschermde soorten in beeld te brengen op basis van het huidige ontwerp bestemmingsplan. In dit rapport wordt hiervan verslag gedaan.

Wet natuurbescherming

De Natuurbeschermingswet 1998, Flora- en faunawet en Boswet zijn per 1 januari 2017 vervangen door de Wet natuurbescherming. De Wet natuurbescherming voorziet onder andere in een gewijzigd beschermingsregime van soorten. Provincies worden

¹ Toelichting Bestemmingsplan Singelgrachtgarage Marnix

² Bron Gemeente Amsterdam

het bevoegde gezag voor de ontheffingverlening voor projecten en het vaststellen van vrijstellingsregelingen. Relevante bepalingen voor Natura 2000-gebieden zijn in deze wet opgenomen in '*Hoofdstuk 2 Natura 2000-gebieden*', bepalingen voor soorten staat in '*Hoofdstuk 3 Soorten*' en bepalingen voor de Boswet in '*Hoofdstuk 4 Houtopstanden, hou en houtproducten*'. In het voorliggende rapport toetsen we aan bepalingen voor beschermde soorten zoals opgenomen in Hoofdstuk 3 van de Wet natuurbescherming, er is niet getoetst aan de bepalingen uit de hoofdstukken 2 en 4 van de wet (zie 1.3).

Bij het vaststellen van het bestemmingsplan en het uitvoeren van de werkzaamheden zal rekening moeten worden gehouden met het huidige voorkomen van beschermde soorten planten en dieren en beschermde natuurgebieden. Voor de uitvoering van het bestemmingsplan is mogelijk een vrijstelling of ontheffing nodig op grond van de natuurwetgeving. De vraag of deze kan worden verleend komt in beginsel pas aan de orde in een (aanvraag)procedure op grond van de Wet natuurbescherming. Dat doet er niet aan af dat de raad het plan niet kan vaststellen indien en voor zover hij op voorhand in redelijkheid kan inzien dat de bepalingen uit de natuurwetgeving aan de uitvoerbaarheid van het plan binnen de planperiode in de weg staat³.

1.2 Toetsingskader soorten

Bij de uitvoering van het bestemmingsplan zal rekening moeten worden gehouden met het huidige voorkomen van beschermde soorten planten en dieren. Als de uitvoering leidt tot het overtreden van verbodsbepalingen betreffende beschermde soorten, zal moeten worden nagegaan of een vrijstelling geldt of dat een ontheffing moet worden verkregen (zie bijlage 1). De verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet (Artikel 8 t/m 13) zijn in de Wet natuurbescherming opgenomen in '*Hoofdstuk 3 Soorten*' en beschreven per beschermingsregime (zie onder).

Wet natuurbescherming

De Wet natuurbescherming onderscheidt bij de bescherming van soorten drie beschermingsregimes: 'Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn' (Wnb § 3.1), 'Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn' (Wnb § 3.2) en 'Beschermingsregime andere soorten' (Wnb § 3.3). De eerste twee beschermingsregimes zijn vergelijkbaar met 'vogels' en 'Tabel 3' onder de Ffwet. Voor soorten vallend onder 'Beschermingsregime andere soorten' kan de provincie een vrijstelling verlenen voor handelingen in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden (Art 3.10 lid 2a).

In dit rapport wordt onderscheid gemaakt in 'vogels', strikt beschermde soorten (Wnb § 3.2) en 'andere soorten' (Wnb § 3.3).

³ Gebaseerd op diverse uitspraken van RvS, waaronder zaaknr. 201308884/1/R6

Met het van kracht worden van de Wet natuurbescherming zal het beschermingsregime voor een aantal soorten veranderen dan wel vervallen. Waar relevant zal dat in dit rapport zijn aangegeven. Als de voorgenomen ingreep leidt tot het overtreden van verbodsbepalingen betreffende beschermde soorten, wordt nagegaan of een vrijstelling geldt of dat een ontheffing moet worden verkregen (zie bijlage 1).

Dit rapport beschrijft de effecten van de ingreep op beschermde en/of bijzondere soorten planten en dieren. In dit rapport wordt ingegaan op de volgende vragen:

- Welke beschermde soorten planten en dieren komen mogelijk of zeker voor in het bestemmingsplangebied (H3)?
- Welke effecten op beschermde soorten heeft de uitvoering van het bestemmingsplan (H4)?
- Kunnen deze effecten een wezenlijke negatieve invloed op soorten hebben (H4)?
- Worden daarbij verbodsbepalingen overtreden? Zo ja, welke (H4)?
- Moet hiervoor ontheffing worden aangevraagd (H5)?
- Zijn er mogelijkheden voor mitigatie (vermindering) en compensatie van schade aan beschermde soorten (H5)?

1.3 Toetsingskader Natura 2000-gebieden, Boswet

Het plangebied ligt op meer dan 6 km afstand van het Natura 2000-gebied Markermeer & IJmeer en meer dan 7 km van het Natura 2000-gebied Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske. Dit zijn de meest nabij gelegen Natura 2000-gebieden. Het tussenliggende gebied bestaat o.a. uit het centrum van Amsterdam, Amsterdam-Noord, het oostelijk deel van het havengebied en Zeeburg. Effecten van de realisatie van het Bestemmingsplan Singelgrachtgarage Marnix op Natura 2000-gebieden zijn op voorhand uitgesloten.

Voor uitvoering van het bestemmingplan zullen enkele bomen worden gekapt. De bepalingen uit de Boswet en Hoofdstuk 4 van de Wet natuurbescherming zijn niet van toepassing op houtopstanden binnen de bebouwde kom.

1.4 Verantwoording

De toetsing is een effectbepaling en -beoordeling op basis van de huidige aanwezigheid van beschermde soorten planten en dieren in het plangebied, de functie van het plangebied en de directe omgeving voor deze soorten en de voorgenomen ingreep. De toetsing is opgesteld op basis van het in 2016 uitgevoerde veldwerk, de huidige ter beschikking staande kennis en inschattingen van deskundigen.

Het plangebied is op 12 en 15 juli 2016 bezocht. Tijdens het terreinbezoek is zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van

beschermde soorten (zicht- en geluidswaarnemingen, sporenonderzoek naar de aanwezigheid van pootafdrukken, nesten, hollen, uitwerpselen, haren, etc). Op basis van terreinkenmerken en expert judgement is beoordeeld of het terrein geschikt is voor de in de regio voorkomende beschermde soorten. Aanwezige bomen zijn extern beoordeeld op hun mogelijke functie voor vleermuizen. De te verwijderen boom met holte is begin december 2016 geïnspecteerd op betekenis voor vleermuizen.

Aanvullend op het terreinbezoek heeft beperkt bronnenonderzoek plaatsgevonden. Voor een actueel overzicht van beschermde soorten die in de regio voorkomen zijn online beschikbare bronnen geraadpleegd, waaronder de NDFF⁴ Smit (2014), Natuurbeleven (2014, 2013) en Van der Linden (2011).

De conclusie in dit rapport is gebaseerd op gegevens van 2016. De gegevens over beschermde soorten zijn juridisch houdbaar tot 2018/2019. Indien de in dit rapport beschreven ingreep wijzigt dan wel wordt uitgevoerd na 2018 kan een actualisatie van het onderzoek nodig zijn.

Het onderzoek is uitgevoerd door medewerkers van Bureau Waardenburg. Deze zijn door opleiding, werkervaring en zelfstudie gekwalificeerd voor de door hun uitgevoerde werkzaamheden. Het project is uitgevoerd volgens het kwaliteitshandboek van Bureau Waardenburg. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg is door Certiked ISO gecertificeerd overeenkomstig BRL 9990:2001 / ISO 9001:2008.

⁴ Nationale Database Flora en Fauna geraadpleegd dd. 7 september 2016

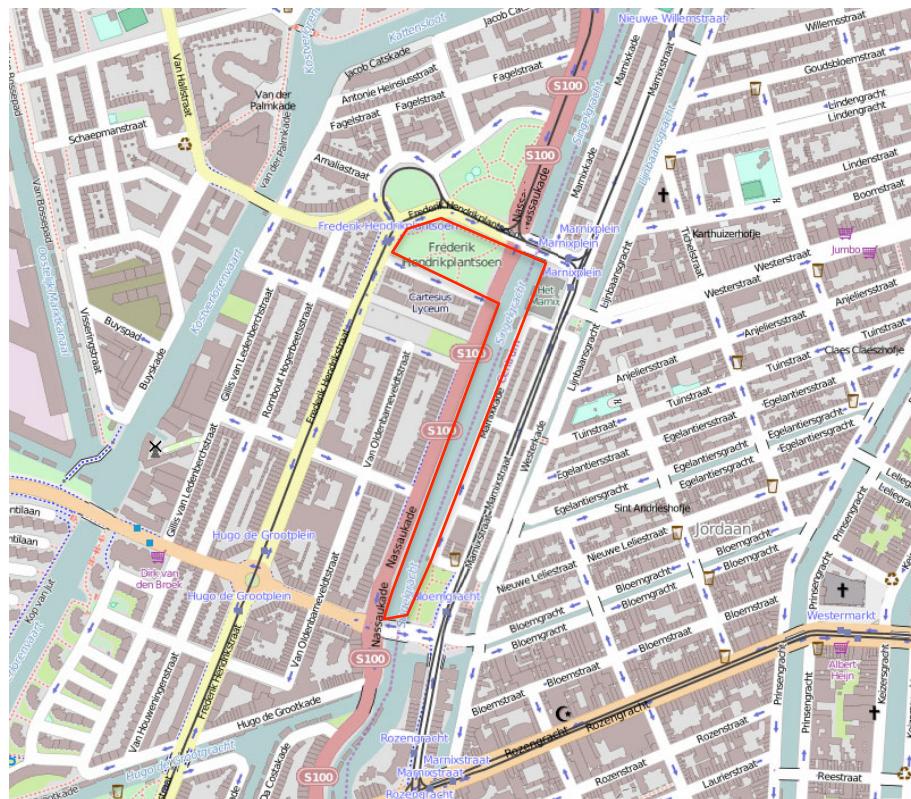
2 Singelgrachtgarage Marnix

2.1 Het plangebied

Het bestemmingsplangebied ligt in het centrum van Amsterdam langs de Jordaan en beslaat een deel van de Singelgracht en het Frederik Hendrikplantsoen (figuur 1).

De grenzen van het bestemmingsplan zijn afgestemd op het gebied waar de parkeergarage met de bijbehorende in- en uitrit wordt gerealiseerd. De grenzen van het bestemmingsplan zijn als volgt:

- zuidzijde: de brug van de Tweede Hugo de Grootstraat;
- oostzijde: het midden van de Marnixkade (het Marnixbad ligt buiten de grenzen van dit bestemmingsplan);
- noordzijde: de brug van het Marnixplein;
- westzijde: Frederik Hendrikplantsoen, midden van de Nassaukade.

Figuur 2.1 Ligging bestemmingsplangebied Singelgrachtgarage Marnix te Amsterdam. Het werkgebied is rood omkaderd (ondergrond: Data by OpenStreetMap.org contributors under CC BY-SA 2.0 license).

Aan de westkant bestaat de oever van de Singelgracht uit een schuinoplopend talud met basaltblokken (de kieren tussen de blokken zijn dichtgemaakt met cement). Op een enkele plek is een verticale wal van baksteenmetselwerk aanwezig waar varens

groeien. Op de oever loopt een smal wandelpad langs grote platanen (foto 1). Daarnaast liggen parkeerplaatsen. In het water liggen diverse bootjes, ter hoogte van het Van Oldebarneveldplein is een aanmeersteiger. Aan de oostkant bestaat de oever bij het Marnixbad uit een steile damwand en langs de Marnixkade uit een steile kademuur. Op de oever liggen parkeerplaatsen en staan straatbomen in de verharding. Ook aan de oostkant liggen plezierbootjes langs de oevers en enkele woonschepen, langs het zuidelijk deel van de oever is een steiger voor plezierbootjes.

Foto 1 Singelgracht.

Het Frederik Hendrikplantsoen is aan de zuidkant een oud plantsoen met afwisselend gazon en struweel met inheemse soorten als hazelaar, vlier, meidoorn en kornoelje. Zowel in het struweel als gazon staan bomen als plataan, iep, linde, beuk en kastanje (foto 2). Twee bomen staan op de kaart 'Monumentale bomen en ander waardevol groen' aangegeven als 'monumentaal', één van 50-80 jaar en één van 80-100 jaar.⁵ Ook staan er dikke acacia's. In het park ligt een verhard speelveld behorende bij de school naast het park (foto 3). De noordzijde van het plantsoen is heringericht.

2.2 Uitgangspunten bestemmingsplan⁶

Uitgangspunt is het realiseren van een parkeergarage met gemiddeld 800 plaatsen (minimaal 785 en maximaal 815). De garage zal maximaal uit drie bouwlagen diep worden.

⁵ http://maps.amsterdam.nl/monumentaal_groen/?LANG=nl

⁶ Toelichting Bestemmingsplan Singelgrachtgarage Marnix dd. 17 juni 2016

Foto 2 *Frederik Hendrikplantsoen.*

Foto 3 *Speelveld bij de school aan het Frederik Hendrikplantsoen.*

Er is onderzoek gedaan naar de mogelijke locatie van de parkeergarage. Daarbij zijn verschillende varianten en locaties onderzocht en is een keuze gemaakt voor de locatie in de Singelgracht tussen de Tweede Hugo de Grootstraat en het Marnixplein. De garage komt hier centraal te liggen in het plangebied. Er zijn diverse

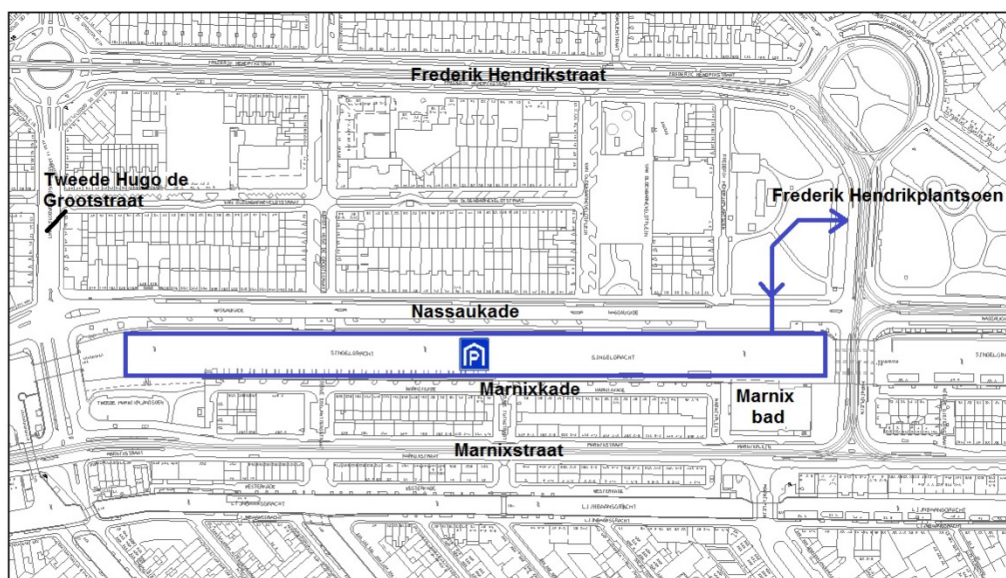
ontsluitingsmogelijkheden voorhanden en er is voldoende ruimte voor een garage met de gewenste capaciteit en inrichting.

Locatie van de in- en uitritten

Een vergelijking van mogelijke alternatieven heeft uiteindelijk geresulteerd in een voorkeursvariant voor een smalle garage in de Singelgracht met een capaciteit van 800 plaatsen en een inrit vanuit het Frederik Hendrikplantsoen (stadsdeel West). De in- en uitrit zal onder de Nassaukade door aansluiten op de parkeergarage onder de Singelgracht. Bij deze variant kan aan de Nassaukade de dubbele bomenrij grotendeels gehandhaafd blijven.

In het bestemmingsplan zijn de uitgangspunten overgenomen door de in- en uitrit van de parkeergarage te positioneren in het Frederik Hendrikplantsoen en de parkeergarage toe te staan op het gehele stuk Singelgracht tussen de brug bij het Marnixplein en de brug aan de zijde van de Tweede Hugo de Grootstraat (figuur 2.2 en 2.3). Het maximum aantal parkeerplaatsen (800 met een kleine marge naar boven en beneden – 785 tot 815) is in de regels vastgelegd. In het bestemmingsplan is niet de voorkeursvariant vastgelegd, maar is planologisch ruimte geboden om ook een brede garage te bouwen.

De garage zal worden gebouwd onder het water van de Singelgracht, tussen de brug bij het Marnixplein en de brug bij de Tweede Hugo de Grootstraat / Tweede Marnixplantsoen. De lengte van dit stuk water is circa 500 meter, de breedte varieert van circa 26 tot 32 meter. De garage mag in maximaal 3 lagen worden gebouwd en de ondergrondse bouwkundige constructie wordt maximaal circa 15 meter hoog. De garage zal komen te liggen op een diepte van maximaal 26 meter onder NAP.

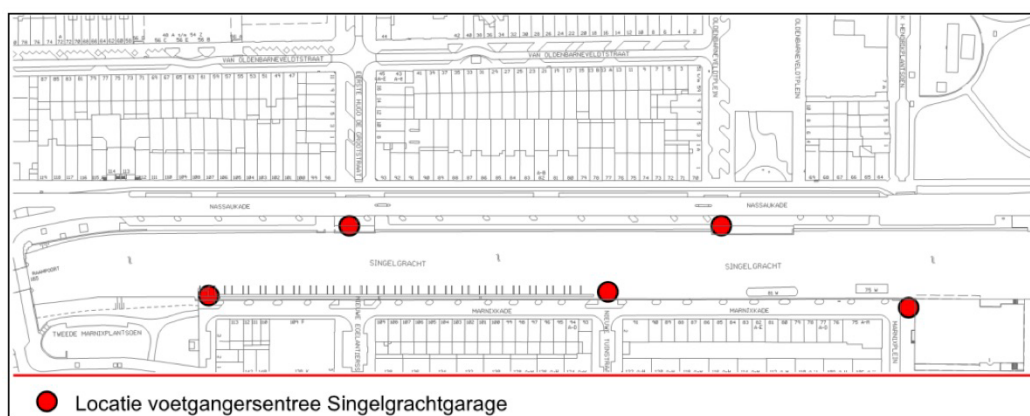
Figuur 2.2 Locatie parkeergarage en in- en uitritten.

De entreevoorzieningen voor voetgangers (figuur 2.4) worden gebouwd als een trap met een omheining. De bouwhoogte blijft hierdoor beperkt tot ten hoogste 1,5 meter, waarbij de bovengrondse bebouwing vooral bestaat uit een valbeveiliging rond het trapgat. Twee entreevoorzieningen worden met trap en lift gerealiseerd. Uitgangspunt is hier een bovengronds gebouw van circa 8,20 bij 2,70 meter. De bouwhoogte bedraagt circa 4,40 meter. De locaties liggen aan de Nassaukade en het Marnixplein.

Uitvoering van het bestemmingsplan kan omschreven worden als ingreep in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Gebruik van een door de minister goedgekeurde gedragscode voor de betreffende ingreep is aan de orde (de gedragscode van de gemeente Amsterdam). Met het werken volgende de gedragscode wordt invulling gegeven aan de zorgplicht.

Figuur 2.3 Principe locatie parkeergarage en in- en uitrit.

Figuur 2.4 Ligging entreevoorzieningen voor voetgangers parkeergarage.

3 Betekenis van plangebied voor beschermde soorten planten en dieren

3.1 Methodiek veldonderzoek

Het bronnenonderzoek en de eerder uitgevoerde veldonderzoeken (1.3) geven een beeld van de beschermde soorten planten en dieren. De oevers in het plangebied voor de Singelgrachtgarage zijn in 2016 gebiedsdekkend onderzocht. Hierbij zijn de bekende en mogelijke groeiplaatsen van beschermde soorten planten in 2016 opnieuw bekeken.

De oeverzone is tevens visueel geïnspecteerd op aanwezige vis. Deze inspectie werd echter gehinderd door het troebele water. In 2014 was het doorzicht beter en is de oeverzone tevens onderzocht met gebruik van een elektrovisapparaat. De huidige veldsituatie gaf geen aanleiding dit veldonderzoek te herhalen. De veldsituatie is ten opzichte van 2014 niet of nauwelijks veranderd. In een tijdsbestek van twee jaar zullen ook geen veranderingen in de vissamenstelling zijn opgetreden. Dit betekent dat dezelfde soorten als in 2014 vastgesteld ook in 2016 nog zullen voorkomen.

In 2014 zijn holtes in de (mogelijk) te kappen bomen met behulp van een hoogwerker van binnen geïnspecteerd op een mogelijke functie voor vleermuizen. In 2016 is ter controle op de betekenis van het plangebied voor vleermuizen een veldbezoek in de avonduren uitgevoerd. Hierbij is gebruik gemaakt van een bat detector. Tijdens het veldbezoek zijn geen vleermuizen in de buurt van de te kappen bomen waargenomen (zie 3.3). De resultaten gaven geen aanleiding de bomencontrole uit 2014 te herhalen.

3.2 Relevante soorten

Uit bronnenonderzoek (NDFP geraadpleegd op 7 september 2016) en eerder uitgevoerd veldonderzoek blijkt dat het plangebied ongeschikt is voor de in de regio voorkomende beschermde soorten ongewervelden, beschermde amfibieën, reptielen en strikt beschermde grondgebonden zoogdieren. Bij de veldbezoeken is beoordeeld dat geschikte biotopen voor deze groepen nog steeds ontbreken.

Het plangebied is (in potentie) wel geschikt voor beschermde muurplanten, vissen, (water)vogels⁷ en vleermuizen. Het plangebied bevat voor deze soorten (in potentie) geschikt habitat, zoals kaden, bomen en open water. De functie van het plangebied voor deze soorten wordt besproken in de volgende paragraaf.

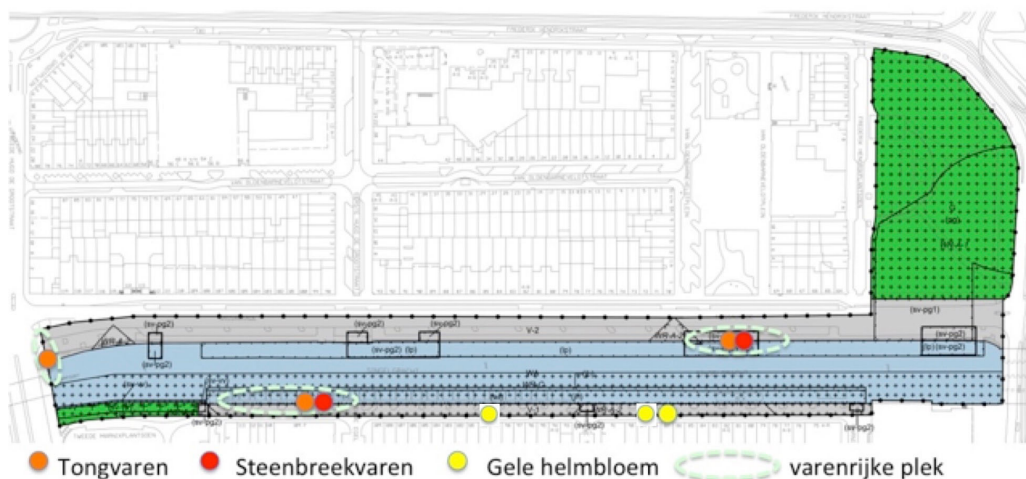
⁷ Op grond van door het ministerie van LNV verstrekte handreikingen worden nesten van de volgende soorten als jaarrond beschermde nestplaatsen beschouwd: boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespandief, zwarte wouw.

3.3 Betekenis van het plangebied voor beschermde soorten

Planten

In het plangebied komen de bij eerdere onderzoeken (2014) aangetroffen muurplanten nog steeds voor. Dit jaar is ook een groeiplaats van zwartsteel (*Asplenium adiantum-nigrum*) aangetroffen. De hieronder genoemde muurplanten vallen niet onder het beschermingsregime van de Wet natuurbescherming. Onder de Wet natuurbescherming is een aantal zeldzame soorten opgenomen met een strikte, zeer beperkte verspreiding in ons land die onder de Flora- en faunawet niet beschermd waren⁸. Blaasvaren, brave hendrik, groensteel, groot spiegelklokje, schubvaren, wolfskers en zandwolfsmelk zijn voorbeelden van deze soorten met waarnemingen bekend van na 1990 van het centrum van Amsterdam (NDFB 2016). Geen van deze soorten is echter bekend uit het plangebied of is hier bij het veldbezoek in 2016 of eerdere jaren aangetroffen.

Langs de Nassaukade bij de aanlegsteiger ter hoogte van het Van Oldebarneveldplein, de steiger langs de Marnixkade en de brug van de Tweede Hugo de Grootstraat (Raampoort) zijn ook in 2016 beschermde tongvarens en steenbreekvarens aangetroffen (figuur 3.1). Tevens is zwartsteel aangetroffen die in eerder jaren hier niet is waargenomen. Verder komen hier op de kade muurvarentje en eikvaren voor (beide niet beschermd). Op het talud ter hoogte van Nassaukade 112 groeit ruig klokje, het betreft vrijwel zeker een uit een tuinplant voortkomend exemplaar.

Figuur 3.1 Groeiplaatsen met beschermde muurplanten.

De grote groeiplaats met tongvarens uit 2014, aan de noordzijde van de brug (foto 4) in de Tweede Hugo de Grootstraat is nog steeds aanwezig. Langs de Marnixkade is een varenrijke groeiplaats met een enkele tongvaren en steenbreekvaren, ook groeit

⁸ Bijlage, behorende bij artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming. Onderdeel B (behorende bij artikel 3.10, eerste lid, onderdeel c) - beschermde planten

een enkel exemplaar van de beschermde gele helmbloem op de kade ter hoogte van de nrs. 81, 86 en 99 (figuur 3.1). Daarnaast komen groeiplaatsen met muurvaren, stekelvaren en eikvaren voor. Een grote groeiplaats met eikvarens bevindt zich langs de Marnixkade op de kade tussen de Nieuwe Egelantierstraat en het Tweede Marnixplantsoen. Het muurvarentje komt verspreidt op allerlei plekken voor. Andere beschermde soorten planten zijn niet aangetroffen.

De varens groeien op de steile kadewand van gemetseld baksteen. Op de schuinoplopende oever van de Nassaukade zijn geen varens aangetroffen. Hier groeien ruigtekruiden als harig wilgenroosje, wolfspoot, ridderzuring, bijvoet, gele lis, engelwortel. Op droge plekken staat muurpeper.

Foto 4 Groeiplaats met tongvaren op de brug van de Hugo de Grootstraat.

Amfibieën, reptielen, beschermde ongewervelden

Voor deze soortgroepen ontbreekt geschikt biotoop. Voor amfibieën en beschermde aquatische soorten als de platte schijfhoren ontbreken langs de grachten goed ontwikkelde oevervegetaties. De uit de buitenranden van Amsterdam bekende ringslang komt niet voor in het centrum van de stad omdat geschikt leefgebied in het stadscentrum ontbreekt. Uit de NDFF zijn uit het plangebied geen waarnemingen bekend van deze soorten. Het plangebied heeft geen betekenis voor amfibieën, reptielen, beschermde ongewervelden.

Vissen

De veldsituatie in 2016 was vergelijkbaar met die van twee jaar geleden, het grachtenhabitat en daarmee de vissengemeenschap zal sinds 2014 niet in betekenisvolle maten zijn veranderd. Langs de gehele oever van de Nassaukade

tussen de twee bruggen ligt puin onder de waterspiegel. Dit biedt voldoende schuilplaats voor de rivierdonderpad die in 2014 is aangetroffen (Smit 2014) en ook in 2016 geschikt habitat heeft. De oever zelf is strak afgewerkt, het puin ligt direct langs de oever waar de bodem ondiep is. Het puin maakt de bodem langs de kadeoever zeer geschikt voor deze vissoort.

In 2014 zijn ook juveniele alen aangetroffen (Rode Lijst) en zijn baars, blankvoorn, snoekbaars en zwartbekgrondel gezien. Deze soorten zullen ook anno 2016 in de Singelgracht voorkomen.

De rivierdonderpad is een soort van Bijlage II van de Habitatrichtlijn en valt onder de Wet natuurbescherming onder het beschermingsregime van Natura 2000-gebieden. Buiten deze gebieden valt de rivierdonderpad onder de Wet natuurbescherming niet onder de beschermingsregimes voor soorten. Dit betekent dat de rivierdonderpad onder de Wnb binnen de stad Amsterdam net als de andere hier genoemde vissoorten niet beschermd is.

Grondgebonden zoogdieren

Voor de uit de omgeving van Amsterdam bekende en strikt beschermde Noordse woelmuis en waterspitsmuis ontbreekt geschikt biotoop in het stadscentrum. Uit de NDFF zijn ook geen waarnemingen van deze soorten uit het centrum van Amsterdam bekend. Het plangebied heeft geen betekenis voor deze soorten. Beide soorten zijn gebaad bij een goed ontwikkelde oeverbegroeiing. De Noordse woelmuis profiteert van plas-dras situaties en de waterspitsmuis graaft in oevers zijn hol. De Singelgracht (en andere grachten in het centrum) biedt daarvoor geen mogelijkheden.

Uit de NDFF is een waarneming van bunzing uit 2011 bekend. Dit betreft mogelijk een zwerver vanuit de zone langs de Kostverlorenvaart waar diverse rommelterreintjes zijn. Er zijn geen andere waarnemingen van zoogdieren uit het plangebied. In het Frederik Hendrikplantsoen is in 2014 een (zwart) konijn gezien. Het betrof een verwildert exemplaar, er is geen populatie aanwezig. Verwilderde konijnen zijn ook uit andere parken in de stad bekend.

De betekenis van het plantsoen binnen het plangebied is voor zoogdieren beperkt. Het is te klein als leefgebied voor bunzing, die beschouwd kan worden als een toevallige passant (zwervend exemplaar). Het groen is beperkt van oppervlak en ligt sterk geïsoleerd en omgeven door drukke wegen. Egel zal als tijdelijke bezoeker voorkomen waarbij tuinen en ander groen in de omgeving deel uitmaken van het leefgebied. Ook kunnen kleine aantallen van één of enkele andere in de stad algemene soorten kleine zoogdieren voorkomen, zoals bijvoorbeeld de bosmuis. Daarnaast is bij de veldbezoeken in 2016 bruine rat waargenomen aan de Nassaukadekant en in het Marnixplantsoen.

Vleermuizen

Uit de NDFF zijn geen waarnemingen van vleermuizen uit het plangebied bekend. Bij een avondbezoek in juni 2016 is op 3 plaatsen een jagende gewone dwergvleermuis aangetroffen, aan de Marnixkade-kant: naast het Marnixbad en ter hoogte van de nrs. 84 en 100. Ze vlogen vooral boven de straat maar ook wel aan de grachtzijde van de

rij bomen langs het water. In tegenstelling tot de andere grachten is de Singelgracht een weinig door vleermuizen bezochte jachtplek.

Foerageergebied

De Amsterdamse parken en binnentuinen zijn belangrijk als foerageergebied voor vleermuizen als gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en soms laatvlieger. (Amsterdam.nl). Het Frederik Hendrikplantsoen kan een geschikte jachtplek voor vleermuizen vormen, maar waarnemingen van jagende dieren zijn hier niet bekend en in 2016 ook niet vastgesteld. De situatie is ten opzichte van 2014 niet veranderd. Van kruidenrijke begroeiingen is bij het Frederik Hendrikplantsoen geen sprake en er is veel verkeer en straatverlichting aanwezig.

In tegenstelling tot de meeste Amsterdamse grachten is de Singelgracht een weinig door vleermuizen bezochte jachtplek (langjarig onderzoek F. Van der Vliet). Er zijn dan ook geen aanwijzingen dat de Singelgracht een specifieke betekenis heeft als jachtgebied of vliegroute. De gracht ligt te ver van de bekende verblijfplaatsen van water- en meervleermuis. De gracht mist de groene oeverzones die vaak langs de jachtplekken te vinden zijn. Deze soorten worden dan ook niet of nauwelijks in het centrum waargenomen (Amsterdam.nl).

Vliegroute

Bomenrijen langs kades kunnen in potentie onderdeel uitmaken van een vliegroute van vleermuizen. Het plangebied ligt echter te ver van de groengebieden in het noorden tussen de spoorlijn en Sloterdijk en parken ten zuiden van het plangebied om een functie te hebben als vliegroute. Daarnaast worden de grachten in het centrum met hun oevers gebruikt als jacht- en vliegroute, en zijn de bomenrijen langs de kades minder geschikt door het drukke verkeer en straatverlichting.

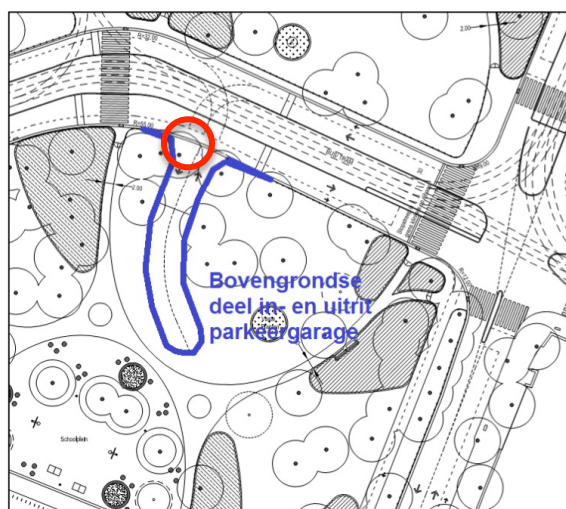
Verblijfplaatsen

In het plantsoen staan diverse dikke bomen, met holten. Langs de Nassaukade staan platanen met holten. In 2014 zijn de holten in de bomen die mogelijk gekapt moeten worden in het kader van de aanleg van de parkeergarage geïnspecteerd met behulp van een hoogwerker en boomcamera. De holten van zes van de zeven bomen bleken onvoldoende diep en hebben geen ruimte aan de bovenzijde. Deze bomen zijn ongeschikt als paarverblijven voor vleermuizen. Eén boom had een holte die potentieel geschikt is (figuur 3.2). Vleermuizen, of sporen daarvan, zijn bij het veldbezoek in 2014 niet aangetroffen. De boom is begin december 2016 opnieuw geïnspecteerd en de holte bleek vol met water en drab. De holte wordt niet door vleermuizen gebruikt en momenteel ook niet geschikt bevonden als verblijfplaats.

Vogels met jaarrond beschermde nestplaats

Nesten van vogels met een jaarrond beschermde nestplaats zijn niet in het Frederik Hendrikplantsoen aanwezig. Voor soorten die in bomen en struiken nestelen is weinig groen aanwezig en de mate van verstoring door het drukke verkeer rondom het park en wandelaars in het park is erg hoog.

De bomen en struiken in het plantsoen en bomen langs de gracht hebben betekenis voor algemeen voorkomende soorten broedvogels van stedelijk groen. In de Singelgracht kunnen broedende watervogels voorkomen als meerkoet, wilde eend en fuut. Ten tijde van het veldbezoek in 2016 is bij de steiger aan de Marnixkade een fuut op het nest waargenomen.

Figuur 3.2 Locatie boom met holte in potentie geschikt voor vleermuizen.

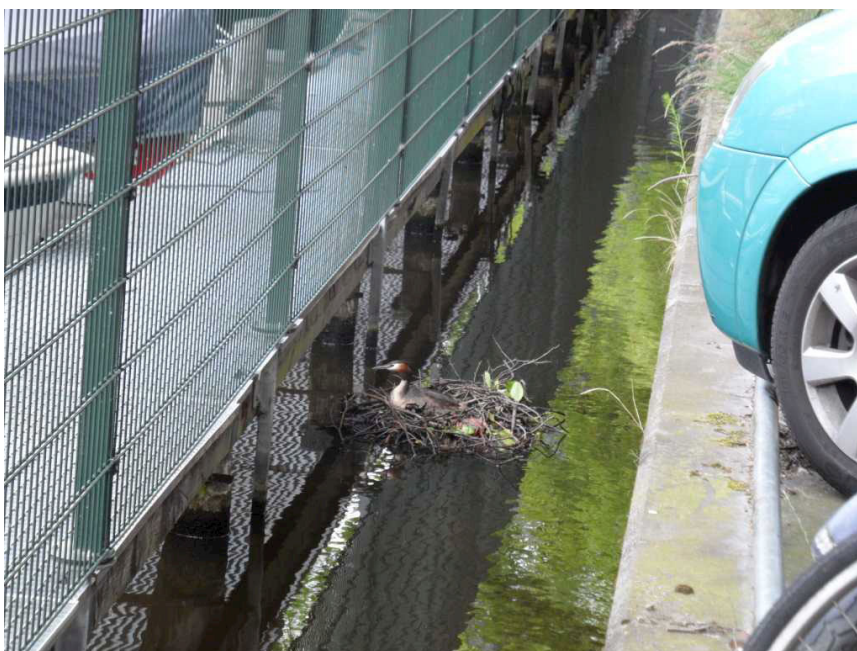

Foto 5 Fuut op het nest langs de Marnixkade (Foto F. Van der Vliet).

4 Effecten op beschermde flora en fauna

4.1 Effecten op muurplanten

Effect op de kwaliteit van groeiplaatsen

Muurplanten behoren tot de aandachtsoorten van Gemeente Amsterdam⁹. Bij werkzaamheden in het plangebied moet rekening worden gehouden met groeiplaatsen van muurplanten, tongvaren, steenbreekvaren, zwartsteel en gele helmbloem. De groeiplaats ter hoogte van het Van Oldebarneveldplein ligt nabij de in- en uitrit. Indien deze en andere groeiplaatsen aan de kades bij de werkzaamheden voor aanleg van de Singelgrachtgarage worden ontzien zijn er ten aanzien van muurplanten geen beperkingen voor uitvoering van het werk.

Indien groeiplaatsen niet kunnen worden ontzien kan gewerkt worden volgens de Gedragscode Flora- en faunawet van Gemeente Amsterdam. Deze gedragscode vermeldt over werkzaamheden aan verharding met muurplanten het volgende (kader).

Muurplanten zijn over het algemeen moeilijk te verplaatsen. De groeiomstandigheden worden waar mogelijk en volgens het advies van een deskundige teruggebracht. Indien mogelijk worden oude begroeide stukken muur opnieuw hergebruikt onder dezelfde omstandigheden. Grote oppervlakten worden bij voorkeur gefaseerd behandeld. Als goede maatregelen worden getroffen om uitdroging, beschadiging, etc. te voorkomen dan kunnen in principe de werkzaamheden jaarrond plaatsvinden. De voorkeur ligt bij de periode tussen 1 november en 1 april. De precieze periode verschilt per soort, zie voor de voorwaarden per plantensoort de kalender Muurplanten van bakstenen muren en Muurplanten van basaltmuren in het soortenbeleid gemeente Amsterdam (zie www.flora-fauna.amsterdam.nl).

Omdat de Singelgrachtgarage verdiept ligt en de kades beschikbaar zijn en blijven als groeiplaats voor muurplanten zal een gefaseerde aanpak in principe haalbaar zijn.

Beoordeling ten aanzien van verbodsbepalingen

Met ingang van 1 januari 2017 is de beschermde status van de soorten muurplanten in het plangebied onder de Wet natuurbescherming vervallen. Wel geldt de zorgplicht en de gedragscode van Amsterdam. Indien gewerkt wordt volgens de gedragscode wordt invulling gegeven aan de zorgplicht.

Onder de Wet natuurbescherming zijn de genoemde soorten niet beschermd,

⁹ <https://www.amsterdam.nl/bestuur-organisatie/volg-beleid/agenda-groen/flora-fauna/>

4.2 Effecten op vissen

Effect op de kwaliteit verblijfplaatsen

De oeverstrook langs de Nassaukade heeft betekenis als paai- en opgroeigebied voor rivierdonderpad. Het is onvermijdelijk dat de bodem van de Singelgracht, en daarmee verblijfplaatsen van deze soort, als gevolg van de realisatie van de parkeergarage zal worden aangetast.

De Gedragscode Flora- en faunawet van Gemeente Amsterdam vermeldt bij werkzaamheden aan wateren het volgende (kader):

Amfibieën, vissen

Geen werkzaamheden in het voortplantingsseizoen van 1 maart tot 1 september. Indien de plek onderdeel is van een overwinteringsplaats wordt in overleg met een deskundige bepaald of de werkzaamheden en hoe, kunnen worden uitgevoerd.

Periode soorten	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Planten												
Vleermuizen												
Overige zoogdieren												
Broedvogels												
Ringslang												
Amfibieën												
Vissen												
Insecten												
	Geen maatregelen nodig wel Algemene zorgplicht van toepassing											
	Activiteit uitvoeren onder voorwaarden (zie onder)											
	Activiteit niet uitvoeren											

De deskundige waar in de gedragscode naar gerefereerd wordt, moet advies op maat geven. Aangenomen wordt dat voor uitvoering van de werkzaamheden een deel van de Singelgracht met damwanden zal worden afgezet. Daarna wordt het water binnen de damwand weggepompt. Eventueel aanwezige vis zal zich daarbij in de diepere delen binnen de damwand verzamelen. Deze vis kan dan voor het geheel droogvallen worden weggevangen en weer in de gracht worden losgelaten.

Voor de rivierdonderpad is het wenselijk dat er geschikt substraat (stenen, puin) in het water aanwezig is. Indien als gevolg van de werkzaamheden een groot deel van het substraat langs de oever verdwijnt, kan dit na afronding van het werk worden teruggebracht.

Staat van instandhouding

Omdat maatregelen genomen kunnen worden om schade te voorkomen en herstel van de functie van de gracht als leefgebied voor rivierdonderpad mogelijk is, is de gunstige staat van instandhouding van de rivierdonderpad niet in het geding.

Beoordeling ten aanzien van verbodsbepalingen

Onder de Wet natuurbescherming is de rivierdonderpad niet beschermd, maar geldt wel de zorgplicht. Indien gewerkt wordt volgens de gedragscode wordt invulling gegeven aan de zorgplicht.

4.3 Effecten op beschermde vleermuizen

Het Frederik Hendrikplantsoen vormt een geschikte jachtplek voor lokaal voorkomende vleermuizen. Laanbomen vormen een potentiële vliegroute voor vleermuizen. Jachtgebieden en vliegroutes van vleermuizen vallen alleen onder de bescherming van de Wet natuurbescherming, als zij een essentiële functie vervullen voor verblijfplaatsen.

Effect op de kwaliteit verblijfplaatsen

Foerageergebied

Werkzaamheden in het plantsoen kunnen de functie van lokaal jachtgebied voor een of enkele vleermuizen gedeeltelijk aantasten. Er zijn geen aanwijzingen dat sprake is van foerageergebied van bijzonder belang voor vleermuizen. In de directe omgeving liggen meerdere kleine groengebieden, geschikt als jachtgebied, zoals het deel van plantsoen dat buiten het plangebied ligt, het Van Oldebarneveldplein en de binnentuinen binnen de bouwblokken langs het plangebied. Een deel van deze gebieden is geschikter als jachtgebied voor lokaal aanwezige vleermuizen, omdat hier in mindere mate sprake is van verstoring door verkeer en (straat)verlichting.

Van een indirecte aantasting van rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen die (in de omgeving) in gebouwen hun verblijfplaats vinden, zal door ontwikkelingen in het park geen sprake zijn.

Vliegroute

De laanbomen langs de Singelgracht hebben door hun ligging, de straatverlichting en het drukke verkeer over de Nassaukade geen betekenis als vliegroute voor vleermuizen. Indien voor realisatie van de plannen de laanstructuur onderbroken wordt zal van een indirecte aantasting van rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen geen sprake zijn.

Verblijfplaatsen

Van de bomen die mogelijk voor realisatie van de plannen gekapt worden heeft er één een holte die potentieel geschikt is als verblijfplaats. Deze boom werd in 2014 niet door vleermuizen gebruikt. Het gebruik is ook in 2016 niet aangetoond en ook niet waarschijnlijk gelet op de ligging langs de drukke Nassaukade en de beperkte activiteit van vleermuizen in de omgeving. De holte is momenteel niet geschikt als verblijfplaats.

Staat van instandhouding

Met de voorgenomen kap van bomen is de gunstige staat van instandhouding van vleermuizen in geen geval in het geding.

Beoordeling ten aanzien van verbodsbepalingen

Met realisatie van het bestemmingsplan is overtreding van verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming niet aan de orde. De te kappen bomen zijn momenteel niet in gebruik en ook ongeschikt als verblijfplaats door vleermuizen.

4.4 Effecten op overige beschermde soorten

Het is aannemelijk dat in het plangebied m.n. het Frederik Hendrikplantsoen enkele algemene soorten broedvogels en grondgebonden kleine zoogdieren van stedelijk gebied voorkomen. Door realisatie van het bestemmingsplan, de in- en uitritten, kan een enkele nestlocatie en habitat van enkele individuen kleine zoogdieren verdwijnen.

Door het verwijderen van bomen en struiken buiten het broedseizoen wordt overtreding ten aanzien van (broed)vogels voorkomen. Dit geldt ook voor eventuele broedende watervogels in de Singelgracht.

Ten aanzien van algemeen voorkomende kleine zoogdieren van stedelijk gebied geldt onder de Wet natuurbescherming in de provincie Noord-Holland een vrijstelling voor overtreding van verbodsbepalingen als gevolg van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling. Een ontheffing is derhalve niet nodig.

5 Ontheffingsaanvraag

5.1 Overtreding verbodsbepalingen

Bij realisatie van het bestemmingsplan zal rekening moeten worden gehouden met tongvaren, steenbreekvaren, zwartsteel en gele helmbloem. Beschermde planten zijn niet aanwezig.

Onder de Wet natuurbescherming zijn de genoemde soorten niet (meer) beschermd, maar geldt wel de zorgplicht. Door te werken volgens de gedragscode van Gemeente Amsterdam wordt invulling gegeven aan de zorgplicht.

Het is onvermijdelijk dat bij realisatie van het bestemmingsplan de bodem van de Singelgracht, en daarmee verblijfplaatsen van rivierdonderpad, zal worden aangetast. Onder de Wet natuurbescherming is de rivierdonderpad buiten Natura 2000-gebied niet (meer) beschermd, maar geldt wel de zorgplicht. Door te werken volgens de gedragscode van Gemeente Amsterdam wordt invulling gegeven aan de zorgplicht.

Met de kap van bomen worden geen verbodsbepalingen ten aanzien van vleermuizen overtreden. De te kappen bomen zijn momenteel niet in gebruik door vleermuizen en ook ongeschikt als verblijfplaats.

Bij het verwijderen van bomen en struiken moet rekening worden gehouden met algemene broedvogels van stedelijk gebied. Door bomen en struiken buiten het broedseizoen te verwijderen wordt overtreding ten aanzien van (broed)vogels voorkomen.

Bij werkzaamheden in het Frederik Hendrikplantsoen moet rekening worden gehouden met algemeen voorkomende kleine zoogdieren.

Ten aanzien van algemeen voorkomende kleine zoogdieren van stedelijk gebied geldt een vrijstelling voor overtreding van verbodsbepalingen als gevolg van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling.

5.2 Conclusie ten aanzien van het bestemmingsplan

Bij het vaststellen van het bestemmingsplan en het uitvoeren van de werkzaamheden zal rekening moeten worden gehouden met het huidige voorkomen van beschermde soorten planten en dieren.

Wet natuurbescherming

De drie beschermingsregimes voor soorten in de Wet natuurbescherming zijn niet van toepassing op de planten en vissen in het plangebied. Voor kleine zoogdieren is het '*Beschermingsregime andere soorten*' van toepassing. Binnen de provincie Noord-Holland geldt voor deze soorten een vrijstellingsregeling. De Wet natuurbescherming staat uitvoering van het bestemmingsplan dan ook niet in de weg.

6 Literatuur

- van der Linden, PJH, 2011. Quick scan ecologie Singelgracht te Amsterdam. Els & Linde B.V., Ingen.
- Natuurbeleven, 2013. Flora- en Faunascan, Singelgracht Amsterdam. Natuurbeleven, Amstelveen.
- Natuurbeleven, 2014. Flora- en Faunascan, Singelgracht Amsterdam. Natuurbeleven, Amstelveen.
- Smit, GFJ, 2014. Effecten op beschermde soorten Singelgrachtgarage Marnix te Amsterdam. Quick scan en nader onderzoek in het kader van de Flora- en faunawet. Bureau Waardenburg rapport nr. 14-155. Culemborg.
- [Maps.amsterdam.nl/monumentaal_groen/](https://maps.amsterdam.nl/monumentaal_groen/) (07-10-2016)

Bijlage 1 Kader Wet natuurbescherming

1.1 Inleiding

Vanaf 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming (kortweg: Wnb) in werking. Deze wet vervangt de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Boswet. Met de inwerkingtreding van de Wnb zijn de provincies het bevoegde gezag voor de ontheffing- en vergunningverlening voor plannen en projecten en voor het vaststellen van vrijstellingsregelingen.

Deze bijlage vat het wettelijk kader samen voor toetsing van ruimtelijke ingrepen en andere handelingen. Gebiedsbescherming is in de wet beschreven in 'Hoofdstuk 2 Natura 2000-gebieden', de bescherming van soorten in 'Hoofdstuk 3 Soorten' en de bescherming van bomen en bos in Hoofdstuk 4 Houtopstanden, hout en houtproducten. Andere onderdelen van de Wnb zoals jacht, schadebestrijding, overlastbestrijding, faunabeheer en omgang met exoten maken geen deel uit van deze bijlage.

De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) bepaalt de procedures bij ruimtelijke ingrepen. De regels voor de Natuurnetwerk Nederland / Ecologische Hoofdstructuur zijn opgenomen in het Barro en de provinciale verordeningen. Deze blijven hier verder buiten beschouwing.

1.2 Algemene maatregelen

Art 1.10 De Wet natuurbescherming is gericht op:

- het beschermen en ontwikkelen van de natuur, mede vanwege de intrinsieke waarde, en het behouden en herstellen van de biologische diversiteit;
- het doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de natuur ter vervulling van maatschappelijke functies, en
- het verzekeren van een samenhangend beleid gericht op het behoud en beheer van waardevolle landschappen, vanwege hun bijdrage aan de biologische diversiteit en hun cultuurhistorische betekenis, mede ter vervulling van maatschappelijke functies.

Art 1.11 Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. Deze zorgplicht houdt in elk geval in dat handelingen waarvan redelijkerwijs verwacht mag worden dat ze nadelige gevolgen kunnen hebben voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten achterwege blijven, dan wel noodzakelijke maatregelen treft om negatieve gevolgen te voorkomen, of voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen ze beperkt of ongedaan maakt.

Art 1.12 Gedeputeerde staten van de provincies dragen zorg voor:

- het nemen van de nodige maatregelen voor de bescherming, de instandhouding of het herstel van biotopen en leefgebieden in voldoende gevarieerdheid voor alle van nature in het wild levende vogelsoorten, planten en dieren en hun habitats van bijlagen II, IV en V bij de Habitatrichtlijn;
- habitattypen van bijlage I van deze richtlijn;
- het behoud of het herstel van een gunstige staat van instandhouding van de met uitroeiing bedreigde of speciaal gevaar lopende van nature in het wild voorkomende dier- en plantensoorten;
- de totstandkoming en instandhouding van een samenhangend landelijk ecologisch netwerk, genaamd Natuurnetwerk Nederland.

Gedeputeerde staten kunnen gebieden buiten het Natuurnetwerk Nederland aanwijzen die van provinciaal belang zijn vanwege hun natuurwaarden of landschappelijke waarden, met inachtneming van hun cultuurhistorische kenmerken. Deze gebieden worden aangeduid als 'bijzondere provinciale natuurgebieden' en 'bijzondere provinciale landschappen'.

1.3 Natura 2000-gebieden

De Wnb heeft tot doel het beschermen en in stand houden van Natura 2000-gebieden.

- Art. 2.1 Een besluit bevat instandhoudingsdoelstellingen ten aanzien van de leefgebieden voor vogelsoorten van de Vogelrichtlijn, of de natuurlijke habitats en de habitats van soorten van de Habitatrichtlijn.
- Art. 2.3 Gedeputeerde staten stellen voor een gebied een beheerplan vast waarin wordt beschreven welke instandhoudingsmaatregelen getroffen dienen te worden en op welke wijze. Tevens kan het beheerplan beschrijven welke handelingen en ontwikkelingen in het gebied en daarbuiten het bereiken van de instandhoudingsdoelstelling niet in gevaar brengen, mede gelet op de instandhoudingsmaatregelen die worden getroffen.
- Art. 2.4 Gedeputeerde staten kunnen aan het uitvoeren van plannen of projecten de verplichting opleggen tot preventieve of herstelmaatregelen, tot uitvoering overeenkomstig de daarbij gegeven voorschriften, of de handeling te staken of niet uit te voeren. Dit is niet van toepassing indien voor het plan of project een (omgevings)vergunning is verleend.
- Art. 2.7 Een bestuursorgaan stelt een plan dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, en dat afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, uitsluitend vast indien een passende beoordeling is opgesteld.

- Art. 2.8 Een passende beoordeling is niet nodig indien het plan of het project een herhaling of voortzetting is van een ander plan of project, of deel uitmaakt van een ander plan, voor zover voor dat andere plan of project reeds een passende beoordeling is gemaakt en een nieuwe passende beoordeling redelijkerwijs geen nieuwe gegevens en inzichten kan opleveren over de significante gevolgen van dat plan of project. Een plan kan alleen worden vastgesteld en een project vergund indien de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied niet worden aangetast. In afwijking hiervan kan vergunning worden verleend indien is voldaan aan ADC-criteria: er zijn geen alternatieve oplossingen, er is een dwingende reden van groot openbaar belang en de compenserende maatregelen waarborgen de samenhang van Natura 2000.
- Art. 2.8 Een passende beoordeling is niet nodig voor die handelingen die op de referentiedatum van 31 maart 2010 bij het bevoegd gezag bekend zijn of redelijkerwijs bekend hadden kunnen zijn en sindsdien niet betekenende mate zijn gewijzigd (ook wel bestaand gebruik genoemd). Voor gebieden die na 31 maart 2010 geldt uiterlijk de datum waarop het gebied Natura 2000-gebied is geworden.

Habitattoets voor activiteiten in of nabij Natura 2000-gebieden

In beginsel worden de effecten van plannen en projecten op Natura 2000-gebied passende beoordeeld. Voor zover er kans is op significant negatieve effecten en mitigerende maatregelen bij de beoordeling zijn betrokken wordt gesproken over een 'Passende Beoordeling'. Om procedurele redenen kan er voor worden gekozen om een oriëntatiefase – soms ook wel 'voortoets' genoemd – te doorlopen. De inhoudelijke studie is in grote lijnen identiek, echter maatregelen zijn niet bij de beoordeling betrokken. Als de conclusie is dat significante negatieve effecten niet op voorhand kunnen worden uitgesloten en maatregelen nodig zijn om significant negatieve effecten met zekerheid te voorkomen, zal alsnog een Passende Beoordeling nodig zijn.

Cumulatieve effecten

In de habitattoets wordt beoordeeld of een plan afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben. In het onderzoek naar cumulatieve effecten dienen *alle* activiteiten (bestaand gebruik, nieuwe projecten) en plannen te worden betrokken, die op dezelfde instandhoudingsdoelstellingen negatieve effecten kunnen hebben als het eigen project/plan.

Significantie

Van significante effecten kan sprake zijn als ten gevolge van het plan of project realisatie van de instandhoudingsdoelen wordt bemoeilijkt of onmogelijk wordt gemaakt. In de Leidraad bepaling Significantie is het begrip 'significante gevolgen' toegelicht.¹⁰

¹⁰ Leidraad bepaling significantie. Nadere uitleg van het begrip 'significante gevolgen' uit de Natuurbeschermingswet. Publicatie Steunpunt Natura 2000, versie 27 mei 2010.

Externe werking

Ook activiteiten buiten het Natura 2000-gebied kunnen vergunningplichtig zijn als die activiteiten negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen voor het gebied (kunnen) veroorzaken. Dit wordt de 'externe werking' van de bescherming genoemd.

Programma Aanpak Stikstof

Op 1 juli 2015 is de Programma Aanpak Stikstof (PAS) in werking getreden. Dit programma geeft met een gericht pakket van herstelmaatregelen enerzijds waarborgen voor behoud en herstel van stikstofgevoelige habitats en leefgebieden van soorten en biedt anderzijds ruimte voor nieuwe economische activiteiten. Voor projecten die vermeld zijn op een lijst met prioritaire projecten is op voorhand ruimte gereserveerd. Voor nieuwe projecten (niet-prioritair) geldt dat een toename (op een stikstof gevoelig habitat met thans al een overschrijding) kleiner dan 0,05 mol N/ha/jr verwaarloosbaar klein is, een toename van 0,05-1,0 mol N/ha/jr zal bij het bevoegd gezag gemeld moeten worden, waarbij deze wordt opgenomen in de registratie van kleine projecten. Alleen een toename van meer dan 1,0 mol N/ha/jr vraagt om een uitgebreid oordeel, en noopt tot aanvragen vergunning Natuurbeschermingswet.

1.3 Soorten

De Wnb onderscheid bij de bescherming van soorten drie beschermingsregimes:

Art. 3.1 Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

1. Het is verboden opzettelijk in het wild levende vogels (VR artikel 1) te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels opzettelijk te storen.
5. Het verbod, opzettelijk storen, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Het ministerie heeft een lijst gemaakt van soorten vogels die hun nest doorgaans het hele jaar door of telkens opnieuw gebruiken. Deze nesten zijn jaarrond beschermd¹¹.

Art. 3.5 Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

1. Het is verboden in het wild levende **dieren** (HR bijlage IV, VvBern Bijlage II, VvBonn Bijlage I) opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is dieren als bedoeld onder 1 opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld onder 1 opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden voortplantingsplaatsen of rustplaatsen te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden **planten** (HR bijlage IV, VvBern Bijlage I) te plukken, verzamelen, af te snijden, ontwortelen of te vernielen.

¹¹ Zie de Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingrepen, ministerie van LNV, augustus 2009.

Art. 3.10 *Beschermingsregime andere soorten*

1. Het is verboden in het wild levende **zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers** van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, van deze wet opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden voortplantingsplaatsen of rustplaatsen te beschadigen of te vernielen.
3. Het is verboden **vaatplanten** genoemd in de bijlage, onderdeel B, van deze wet te plukken, verzamelen, af te snijden, ontwortelen of te vernielen.

Gedeputeerde staten kan een ontheffing verlenen van verboden die gelden voor Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn (Art 3.3) en Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (Art 3.8). Provinciale staten en de Minister kunnen bij verordening vrijstelling verlenen van deze verboden (Art 3.3, Art 3.8).

Een ontheffing of een vrijstelling wordt uitsluitend verleend, indien er geen andere bevredigende oplossing bestaat en er is voldaan aan een in Art 3.3 dan wel Art 3.8 genoemd belang. Aan een ontheffing worden voorwaarden gesteld en in het geval van een vrijstelling worden regels gesteld.

De verboden voor zijn niet van toepassing op handelingen ten behoeve van instandhoudingsmaatregelen en handelingen in het kader van een Natura 2000-beheerplan (Art 3.3, Art 3.8).

Art. 3.10 Voor soorten vallend onder 'Beschermingsregime andere soorten' kan de provincie aanvullend (op Art 3.8) een vrijstelling verlenen voor handelingen in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden en bestendig beheer of onderhoud.

Art. 3.31 De hierboven genoemde verboden zijn niet van toepassing op handelingen die zijn beschreven in en aantoonbaar worden uitgevoerd overeenkomstig een door Onze Minister goedgekeurde **gedragscode** en die plaatsvinden in het kader van bestendig beheer of onderhoud en ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

1.4 Wabo en omgevingsvergunning

De Wabo voegt een groot aantal (circa 25) vergunningen, ontheffingen en andere toestemmingen samen tot één omgevingsvergunning. De omgevingsvergunning is nodig voor het uitvoeren van ruimtelijke ingrepen, zoals sloop, bouw, aanleg en gebruik, als die een plaatsgebonden karakter hebben en dat van invloed kunnen zijn op de "fysieke leefomgeving". Dit omvat alle fysieke waarden in de leefomgeving, zoals milieu, natuur, landschappelijke en cultuurhistorische waarden.

Als hoofdregel kent de Wabo het bevoegd gezag toe aan B&W van de gemeente waar het project (in hoofdzaak) zal worden uitgevoerd. Voor projecten van provinciaal belang kunnen GS het bevoegd gezag zijn, voor projecten van nationaal belang een minister.

De ontheffing Flora- en faunawet en de vergunning Natuurbeschermingswet 1998, die voor een ruimtelijke ingreep nodig kunnen zijn, kunnen worden “aangehaakt” bij de omgevingsvergunning. Dat wil zeggen dat bij een aanvraag voor een omgevingsvergunning ook een toetsing aan Ffwet en/of Nbwet moet worden gevoegd. De aanvraag wordt dan aan het bevoegde gezag (Ffwet: minister van EZ; Nbwet: Gedeputeerde Staten of minister van EZ) voorgelegd. Die zal dan toestemming geven in de vorm van een Verklaring van geen bedenkingen (Vvgb). De inhoudelijke toetsing zal niet veranderen.

Op aanvragen voor een omgevingsvergunning, die mede betrekking hebben op Flora- en faunawet en/of Natuurbeschermingswet 1998 is de uitgebreide voorbereidingsprocedure van toepassing.

Overigens kan een ontheffing Ffwet of vergunning Nbwet ook los van de omgevingsvergunning worden aangevraagd. Dat dient dan wel te gebeuren vóórdat de omgevingsvergunning wordt aangevraagd.